

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију: 2014-09-25, решење број. 012-199/31-2013, Декан Факултета техничких наука проф. др Раде Дорословачки је на предлог Наставно-научног већа ФТН донео решење којим је одређена Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Др Радош Радивојевић, редовни професор, УНО: Социологија, 01.04.2001., Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду - председник2. Др Радивоје Динуловић, редовни професор, УНО: Архитектонско-урбанистичко планирање, пројектовање и теорија, 25.02.2013., Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду - члан3. Др Владан Ђокић, редовни професор, УНО: Урбанизам и просторно планирање, 20.01.2010., Архитектонски факултет, Универзитет у Београду – члан4. Др Јелена Атанацковић-Јеличић, ванредни професор, УНО: Архитектонско - урбанистичко планирање пројектовање и теорија, 25.09.2012., Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду - члан5. Др Милица Костреш, доцент, УНО: Архитектонско - урбанистичко планирање пројектовање и теорија, 25.09.2012., Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду - члан6. Др Дарко Реба, ванредни професор, УНО: Архитектонско - урбанистичко планирање пројектовање и теорија, 25.02.2013., Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду - ментор
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Владимир (Милован) Драгичевић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 26.08.1980. године; Бачка Паланка, Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив: Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду, Архитектура и урбанизам, Мастер инжењер архитектуре</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2007/08, Архитектура и урбанизам</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: /</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: /</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Односи и трансформације физичких структура војвођанских насеља у урбанистичким плановима после 2000. године“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација кроз истраживање једног сегмента праткичног деловања у урбанизму у Војводини после 2000. године изучава односе урбанистичког пројектовања према трансформацијама физичких структура градова и насеља, као и везе архитектуре и урбанизма, науке и струке на овом важном и широком пољу. Истраживања су заснована на детаљној и свеобухватној анализи планских докумената односно трансформација градских подручја која они обрађују, потврдила су полазну хипотезу о значају урбанистичког плана за процесе трансформација физичких структура, показујући при том бројне проблеме који постоје на најнижем нивоу детаљног урбанистичког планирања. Посебно је кроз рад вреднована веза и однос изграђеног и неизграђеног, архитектонске типологије и урбане морфологије као и праксе и науке, што представља кључ науке и уметности грађења и уређења животне средине. Аналитички приступ, ослоњен на конкретне документе урбанистичког планирања и бројне изводе, примере, решења, фрагменте, детаље, карте, цртеже и сопствена истраживања на терену, резултовао је у вредан научни допринос разјашњењу пре свега веза и односа планирања / пројектовања и физичке структуре насеља, са тежњом да се допринесе унапређењу праксе и законске регулативе, представљајући при том значајну основу за даља истраживања и проширење науке на овом пољу.

Докторска дисертација написана је на 273 стране, илустрована са 174 слике, односно графичка извода из урбанистичких планова.

Дисертација је прегледно и јасно структурирана у следећих 10 поглавља:

1. Увод,
 2. Урбанистички планови и пројекти модерног урбанизма,
 3. Урбанистичко планирање данас,
 4. Фактори и силе које утичу на урбанистичко планирање и израду урбанистичких планова,
 5. Основне карактеристике физичке структуре градова у војводини,
 6. Најбитније карактеристике урбанизма у војводини од краја XVIII до почетка XXI века,
 7. Урбанистичка регулатива и планирање у Србији после 2000. године,
 8. Правци анализе планова детаљне регулације,
 9. Анализа примера,
 10. Завршне напомене и закључци,
- Библиографија,
Попис планова цртежа и фотодокументације.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У **првом, уводном поглављу** су постављене хипотезе, представљен је предмет и циљеви истраживања, образложена је потреба за истраживањем као и његова примена, наведена је примењена методологија и укратко је описана структура рада. Ови елементи научног рада су јасно представљени и аргументовано је указано на потребу и значај оваквог приступа обзиром на постојећа истраживања која се баве овом облашћу. Такође је још једном дефинисан појам **ФИЗИЧКА СТРУКТУРА** града, са својим елементима, аспектима и карактером и дефинисан је појам урбанистичког плана, односно плана детаљне регулације.

Друго поглавље представља кратак осврт на тему модерног урбанистичког планирања као нека врста ослонца, са приказом најзначајнијих примера планова, пројеката и њихових реализација у историји. Оно је врста полазне тачке за утврђивање критеријума, вредновање и анализу примера планова детаљне регулације у Војводини после 2000. године. Примери Ледуових солана у Шоу, Вашингтона, Османовог Париза, преко индустријског и вртог града, јужног Амстердама па до Ле Корбизијеовог Озареног града су вечита школа, инспирација и база сваком истраживању урбанистичке праксе било где у свету, па и у овом раду имају своје место.

Треће поглавље се бави урбанистичким планирањем у тренутном временском контексту, односно карактеристикама савремене урбанистичке праксе. Приказана је класификација урбанистичких

планова код нас и у окружењу која поставља **план детаљне регулације** на последње (не по вредности и значају) место у разради простора, односно дефинише га као најдетаљнији ниво урбанистичког деловања. Практично је објашњена улога и место урбанистичких планова у процесу грађења градова данас и значај учествовања грађана у процесу урбанистичког планирања. Дефинисани су елементи, садржина и објашњен је начин доношења плана детаљне регулације у контексту законске регулативе. На крају су приказани примери савремене светске праксе са самог краја XX и почетка XXI века, радови MVRDV, OMA, Роба Криера, Данијела Либескинда, Источни докови Амстердама, трансформације центра Лондона, све са циљем да се успостави веза наше праксе и европског контекста као и поставе реални критеријуми анализе, **на основу достигнућа и степена развоја урбанизма у свету** а не само код нас.

У **четвртном поглављу** је указано на факторе и силе које утичу на урбанистичко планирање и израду урбанистичких планова, како би се анализирани примери могли разумети у контексту природе, геоморфологије, економије, социологије, културе, технике и технологије која их окружује и генерише. Урбанзам и архитектура су увек били одраз ових околности, као што и на одређени начин и утичу на развој друштва и његове економије, привреде, културе... Природни фактори, геоморфологија, клима, хидрологија су увек у веома великој мери утицали на урбанистичка решења, планове али и остали фактори обликују урбану форму и структуру града. Социјалне и економске силе у савременом планирању остављају велики траг на урбанистичке документе, пре свега тржишна економија, друштвено и политичко уређење и законодавство, што је од великог значаја за ово истраживање.

Петом поглавље описује основне карактеристике физичких структура градова у Војводини, са својим особеностима, историјом и културом. Указано је на условљеност структура геоморфолошким и природним факторима, карактеристике историјског развоја насеља, основне елементе и карактер физичке структуре и богатство градитељског наслеђа. Посебно су истражени системи улица у војвођанским насељима, типови блокова и тргови, са својим специфичностима. Ово је важно поглавље у смислу просторног контекста истраживања трансформација физичких структура, њихове реконструкције у анализираним плановима.

Континуитет у анализи урбанистичких планова градова у Војводини је обезбеђен и кроз приказ најбитнијих карактеристика урбанизма од краја XVIII до почетка XXI века, што је дато у **шестом поглављу**, како би се правилно схватиле, разумеле, анализирале и валоризовале трансформације физичких структура у урбанистичким плановима после 2000. године. Почетак формирања првих градова представља XVIII век, израђују се први планови и врши се њихово спровођење. У XIX веку се интензивира урбанистичка делатност, да би у другој половини достигла своју зrelu фазу. У периоду XX века између два рата се појављују први планови под утицајем модерног урбанизма и Атинске повеље као и први савремени урбанистички план Новог Сада. После II светског рата урбанистичка пракса се ослања на решења из прошлог периода али у контексту социјализма и национализованог градског грађевинског земљишта, са масовном изградњом под окриљем државе. Период од 1991. до 2000. године је нанео велику штету градовима и њиховом урбанистичком уређењу и обележен је масовном нелегалном изградњом која и данас оптерећује цело друштво.

Седмом поглавље се бави анализом законске регулативе и урбанистичког планирања после 2000. године у Србији, као изузетно значајним сегментом који треба да уреди струку и одреди правила на основу којих она функционише. Дат је приказ законске регулативе од краја II светског рата до данас, као и садржина Закона о планирању и изградњи из 2009. године и садржина Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената из 2011. Ово су акти под чијим утицајем је израђена већина анализираних примера и који остављају велики траг у приступу трансформацијама физичких структура насеља у Војводини. Анализирани су промене у економји од 2000. године и њихов утицај на урбанистичко планирање генерално, од формирања тржишног принципа у изградњи до економских аспеката у самим плановима детаљне регулације. Истражен је социјални контекст, кретање становништва, начин живота, масовна култура као и неравномеран регионални развој у Војводини па и целој Србији.

У **осмом поглављу** су утврђени правци анализе планова детаљне регулације и критеријуми за избор примера. Планови који се анализирају у поглављу 9. су одабрани према следећим критеријумима:

- планови детаљне регулације градова и већих насеља у Војводини,
- важећи плански документи усвојени од стране локалних самоуправа у периоду од 2000. године,
- обухватају таква подручја која треба да имају одређене морфолошке и просторне квалитете (централна подручја, вишепородично становање, посебне амбијенталне целине),
- доступни су за потребе научног истраживања.

Истраживању односа савремене урбанистичке праксе у Војводини према основним елементима физичке структуре, њеним трансформацијама, као и међусобним чиниоцима плана је приступљено критички, са ослањањем на анализу следећих аспеката:

- обухват плана и садржина,
- временски контекст усвајања планског документа,
- програмски елементи плана,
- карактер површина, однос јавно-остало,
- однос плана према формирању и трансформацији УЛИЦЕ као елемента физичке структуре,
- однос плана према формирању и трансформацији БЛОКА као елемента физичке структуре,
- однос плана према формирању и трансформацији ТРГА као елемента физичке структуре,
- међусобни односи улице, трга и блока,
- однос према планирању архитектонских типологија,
- саобраћајно решење,
- елементи идентитета у плану,
- однос према природним елементима физичке структуре,
- инфраструктура у плану и однос према планираним структурама,
- урбани мобилијар и поплочање у плану,
- места социјализације и културе,
- спровођење плана – примери са терена и
- закључна оцена.

Критеријуми су постављени и појединачно дефинисани на основу теоријских поставки рада, хипотезе и циљева истраживања који су дати у претходним поглављима.

Девето поглавље представља кључни део рада, анализу дванаест планова детаљне регулације највреднијих градских простора Новог Сада, Суботице, Сомбора, Зрењанина, Куле, Инђије, Бачке Паланке, Бечеја, Кикинде и Вршца. Анализи ових дванаест планских докумената усвојених после 2000. године је посвећено највише пажње и простора у раду како би се потврдиле постављене хипотезе и испитали односи и трансформације физичких структура градова и насеља у Војводини. На основу критичке анализе и валоризације сваког примера, кроз постављене критеријуме, изведена је закључна анализа за сваки план, у којој су пре свега потврђени недостаци у односу планова детаљне регулације према физичким структурама градова у Војводини.

1. ПДР зоне заштићеног старог градског језгра у Новом Саду:

Квалитети овог плана су прикази односа старог и новог, као и изграђеног и неизграђеног простора на нивоу морфологије, планирање новог трга и однос према елементима вегетације. Као недостаци могу се издвојити однос плана према планирању улице и блока као елемената физичке структуре, као и ниво и детаљност разраде, комерцијални карактер нових садржаја, проблем недостатка паркинг места и то што су партерно уређење и урбани мобилијар запостављени аспекти урбанистичког уређења.

2. ПДР центра града Суботице зона I:

Као ситеза анализе ПДР-а центра Суботице, зона I, могу се издвојити следећи квалитети овог планског решења: опредељеност јавних површина у корист кретања пешака, склад изграђеног и неизграђеног на нивоу планиметрије, конкретни потези у планирању мирујућег колског саобраћаја и однос према планирању зелених површина. Недостак плана је његова (не)детаљност и размера

разраде простора, непостојање приказа у трећој димензији, комерцијални карактер новопланираних садржаја, схватање улице као техничког задатка и његов однос према постојећим трговима.

3. ПДР централне зоне „Венац“ у Сомбору:

Највећи недостатак овог плана је његов ниво и приступ разради простора, односно то што се, у суштини, не бави физичком структуром, чак ни на нивоу планиметрије, без чега (као и без тродимензионалних приказа) се не може планирати грађени простор. Из овога произилазе остале мане планског решења, неодређеност садржаја, до краја недефинисано саобраћајно решење, неизграђен однос према улици, тргу и блоку, односно морфологији центра, запостављен елемент партерног уређења и мобилијара... Као квалитет плана се може издвојити планирање нових места социјализације, окупљања који могу у будућности да буду нови елементи идентитета у плану.

4. ПДР Зрењанин – центар:

Центар Зрењанина је посебан и важан у односу на остале анализираних примере, па и већину градова у Војводини због изузетног потенцијала затечених природних вредности, односно пловног дела реке Бегеј и мирујућих водених површина њеног старог тока. У овом плану ти потенцијали нису довољно валоризовани и могућности за њихово искоришћење у смислу нових јавних простора, места окупљања, места културе и осталих друштвених активности, нових просторних обележја, симбола идентитета нису истражене. Тај задатак је препуштен разради кроз урбанистичке пројекте, чија су израда и резултати у крајњој линији неизвесни. Основи и велики недостатак овог плана (као и у случају Сомбора) је занемаривање просторних аспеката урбанистичког планирања, физичке структуре, треће димензије и недовољна детаљност разраде програма, морфологије, саобраћаја и осталих елемената урбанизма, односно сам приступ задатку.

5. ПДР центра Куле – блокови 11, 23, 24, 25 и делови блокова 9 и 22:

Квалитети овог плана су тежња за проширењем површина намењених пешацима на уштрб аутомобила у центру насеља и планирање нових садржаја намењених култури. Као основи недостатак овог плана, исто као и неких претходних, издваја се приступ разради простора кроз намене површина и текстуалне описе, чиме се не могу проверити будући односи, недостатак планиметрије, изометрије, конкретни прикази морфологије, физичка структура улице, трга и блока и саобраћајно решење које није целовито.

6. ПДР за блок 43 у Инђији:

Основни закључак о овом плану је да је његов значајан квалитет сам приступ урбанистичком планирању кроз графичке прилоге и аспекте простора који до сада анализирани планови запостављају, интегралан принцип урбанизма који **повезује архитектонску типологију са урбаном морфологијом**, као и оправданост планираних садржаја и програма. Недостаци се огледају у непотпуном саобраћајном решењу и недостатку зелених површина.

7. ПДР за део простора оивиченог улицама Максима Горког, Београдски пут, Блашка Рајића и Сенћански пут у Суботици:

Као квалитети овог плана се издвајају склад односа изграђеног и неизграђеног простора на нивоу планиметрије, унапређење постојећег саобраћајног решења и улице као функционалне јавне површине. Недостатак представља приступ којим се запоставља трећа димензија и бројни архитектонски, ликовни, морфолошки сегменти урбанистичког планирања, партерно уређење и мобилијар.

8. ПДР дела новог центра – јужно од Футошке улице у Новом Саду:

Као квалитет овог плана може се нагласити планирање архитектонских волумена који подржавају форму и карактер Булевара ослобођења, што је, нажалост, приказано само на нивоу планиметрије и дефинисањем спратности. Највећи недостатак плана је значајан несклад физичке структуре, односно унутарблоковских гаража и планираних објеката, што кроз реализацију условљава конфликти у простору. Такође, планирани садржаји и програми, као и форма Трга нису такви да би овај план могао да допринесе формирању новог градског центра.

9. ПДР делова блокова 12 и 51 у Бачкој Паланци – „Меркур“:

Значајан квалитет овог плана се огледа у **интегралном приступу разраде простора**, од планиметрије, изометрија, пресека кроз блокове, структурирање фасада, приказивање односа старог и новог, планирање унутрашњости блокова... Однос изграђеног и неизграђеног простора је уравнотежен и постигнута је веза урбане морфологије и архитектонске типологије, што је изузетно важно са аспекта овог рада, планирана су места за одмор и продужено становање, али су и потребе мирујућег саобраћаја потпуно задовољене. Као недостатак плана може се навести недовољна разрада елемената партерног уређења и урбаног мобилијара.

10. ПДР простора насеља – Нестор Џилитов у Бечеју:

Недостатак овог плана је однос према физичкој структури насеља, односно запостављање исте која није приказана ни на нивоу планиметрије, нити свих осталих аспеката урбанистичког планирања који дефинишу простор, однос према блоку и улици. У овом плану се посебно издваја проблем начина на који је планирано паркирање, односно изградња гаража на површинама намењеним зеленилу, по чему је овај пример изузетак у лошем контексту. Као квалитет треба нагласити решавање попречних уличних профила који на цртежима имају и елемент архитектуре, односно свој фронт, као и распоређену инфраструктуру и мобилијар и тежњу да се у оквиру једне површине помири колски, пешачки и бициклички саобраћај.

11. ПДР блока Ц2 у Кикинди:

Квалитети овог плана су само решење, односно начин формирања блокова, пешачке улице, однос изграђеног и неизграђеног на нивоу планиметрије, са замерком у вези са висинама и спратношћу новопланираних објеката. Недостатак плана представља непостојање треће димензије у графичким прилозима, чиме би могли да се покажу просторни квалитети решења и евентуално исправе његове мане и, као у већини анализираних случајева, нерешен проблем паркирања.

12. ПДР дела насеља Брег – Вршац:

Оно што је особина не само овог плана подручја породичног становања, него генерално свих докумената који обухватају ову примарну функцију, то је да физичка структура није аспект разраде плана, чак ни на нивоу планиметрије, већ се дају само услови за изградњу у виду текстуалних правила. План је смерница разраде простора, па, иако је остављена могућност реализације различитих решења, архитектонских типологија, у спровођењу је готово немогуће да се спонтано формира, на пример низ објеката као другачији тип становања. Такође, урбана морфологија је неправедно запостављена и у овом случају се чини да је могла да буде важан задатак разраде јер обухваћени простор има природне, географске особености које би требало да утичу на урбанистичко планирање.

Утврђено је да планови имају различит приступ планирању физичких структура на најдетаљнијем нивоу, графички, кроз прилоге планови су другачије обрађени, у различитим размерама (најчешће недовољно детаљно), цртежима, текстуално и кроз презентацију и при том се јако мали број планова уопште бави свим аспектима простора. Показано је да су улица трг и блок елементи простора које се често третирају као технички, нумерички проблем или се уопште не планирају (примери тргова), што је велики недостатак приступа реконструкцији градских фрагмената. Такође су учени бројни проблеми и недостаци у односу према програмима, садржају, архитектонским типологијама, саобраћају, елементима идентитета, партерном уређењу, мобилијару и елементима вегетације.

У десетом поглављу су изведени одговарајући **закључци** као синтеза истраживања планова детаљне регулације из поглавља број 9. Као најважнији закључци, чини се веома важни за урбанистичку праксу код нас, издвајају се неповезаност **урбане морфологије и архитектонске типологије**, запостављени су бројни аспекти **физичке структуре градова** у Војводини а често и она сама и раздвојено деловање **практике и науке**. На основу тога, у закључку су дате одређене смернице, размишљања у правцу превазилажења наведених недостатака, другачијег приступа планирању градских простора као и опредељења и стратегија друштва и свих оних који учествују у комплексном задатку уређења грађене средине. **Једанаесто** поглавље садржи **листу литературе** коришћене у истраживању, а **дванаесто** поглавље **попис планова, цртежа и фотодокументације**.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

M21

Усвојен урбанистички план: „План детаљне регулације блока 100 и делова блокова 94 и 101 у Бачкој Паланци“, („Службени лист општине Бачка Паланка“, бр. 12/2009, <http://www.backapalanka.rs/pdf/sluzbenilist/2009/122009.pdf>, Обрађивач плана ЈП „Стандард“, Бачка Паланка, Мирослав Бајац, дипл.инж.арх., **Владимир Драгичевић**, дипл.инж.арх., Сандра Којић, дипл. инж.грађ. План је излаган на међународној изложби „18, међународни сајам урбанизма“, Ниш, 6-13. новембар 2009., Удружење урбаниста Србије.4.

У оквиру рада улога кандидата је била да осмисли сам концепт плана, исцрта графичке прилоге који се тичу намене простора и који приказују **физичку структуру** планираних блокова, као и да изради већи део текста плана. Кандидат је такође израдио главни део нацрта плана (графичке и текстуалне делове) и презентовао је рад испред стручне комисије за планове и сам израдио презентацију која је изложена на „18 међународном сајму урбанизма“.

Обзиром да је тема дисертације **Односи и трансформације физичких структура војвођанских насеља у урбанистичким плановима после 2000. године** јасно је да референца "План детаљне регулације блока 100 и делова блокова 94 и 101 у Бачкој Паланци" директно повезана са основним истраживањем дисертације, односно да сам кандидат активно учествује у пракси израде планске документације на територији Војводине, што му даје могућност да на практичном и теоретском плану анализира и валоризује различите планове који су усвојени после 2000. године. Ситуација да кандидат у пракси ради на изради планова а у дисертацији анализира потенцијале али и недостатке и неусклађености планске документације на територији Војводине је веома важна и битна за унапређење праксе планирања, самим тим је и референца директно повезана са темом дисертације.

M33

Драгичевић В.: Занатско - уметнички центар на чубури, одрживост која је потврђена кроз време, Индис 2009, планирање, пројектовање грађење и обнова, једанаести национални и пети међународни научни скуп, зборник радова, ФТН, Нови Сад, 2009;

Драгичевић В.: Analysis of some examples of plans of detailed regulation for major cities in Vojvodina after 2000th, PHIDAC 2011 III international symposium for students of doctoral studies in fields of civil engineering, architecture and environmental protection, University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Novi Sad 2011; стр.

Драгичевић В.: Утицај планских решења на реализацију плана - под централних подручја градова у Војводини, Међународни научно-стручни скуп Летња школа урбанизма, зборник радова Процеси легализације и усвајања и реализација урбанистичких и просторних планова, Удружење урбаниста Србије, Кладово, 2011;

M53

Драгичевић В.: Принципи развоја урбанизма у периоду позног барока - почетак савременог урбанизма, Зборник радова Факултета Техничких Наука број 2/2011, Нови Сад 2011;

Драгичевић В.: ПДР делова 12 и 51 у Бачкој Паланци - "Меркур", етика - корак ка естетици, Зборник радова Форум Урбанум од етике ка естетици на примерима урбанистичких планова и реализација, Инжењерска комора Србије, Ивањица, 2012;

Којић С., Мирослав Б., **Драгичевић В.**, Милић Б. : Локална градска путна мрежа - безбедност и приступачност јавних простора, Зборник радова сусрети урбаниста у Новом Бечеју, безбедност и приступачност јавних простора, Удружење урбаниста Војводине, Нови Бечеј, 2012;

Драгичевић В.: Физичке структуре у ПДР-овима Бачке Паланка као корак напред у односу праксе

према простору, Зборник радова Форум Урбанум како напред – како унапредити урбанистичку праксу, Инжењерска комора Србије, Ивањица, 2013;

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Три су се важне мисли, филозофије, теоријске поставке или става искристалисале као фундамент целог истраживања – **физичка структура града као јединство изграђеног и неизграђеног простора**, нераскидива веза и однос архитектуре и урбанизма, односно **архитектонске типологије** и **урбане морфологије** и интегрални приступ планирању трансформација грађене средине повезивањем свих просторних нивоа, као и **теорије и праксе**.

Кроз истраживање урбанистичких планова детаљне регулације градова у Војводини, њихових односа према трансформацијама физичких структура, дошло се до одређених резултата у вези са приступом, програмским елементима, планирањем улица, тргова и блокова, архитектонском типологијом и урбаном морфологијом, саобраћајним решењима, елементима идентитета, местима социјализације, партерним уређењем, мобилијаром и елементима вегетације а у складу са горе наведеним полазним тачкама.

Планови се значајно разликују у **приступу** урбанистичким трансформацијама простора, односно физичке структуре, на начин да већина планова запоставља њене бројне аспекте а неки и њу саму, што фигурира као изузетан недостатак овог сегмента праксе код нас. Програмски елементи планова недвосмислено указују на комерцијализацију простора, што не доприноси његовом урбанитету, социјализацији, разноврсности и човекомерности.

Улица као елемент физичке структуре се планира као технички проблем, простор за инфраструктуру, **блок** је најчешће недефинисан док је трг генерално запостављен као урбана форма градских простора. У саобраћајним решењима се уочава запостављеност пешачких и бицикличких токова као изузетно важних, нарочито у централним градским подручјима и као веома значајан аспект, **проблеми решавања паркирања** који оптерећују како саме планове, тако и изграђене градске просторе.

У визуелно-амбијенталном смислу, недостатак идентитета је генерални проблем скоро свих планова и нешто што чини се обележава период урбанистичког планирања после 2000. године код нас и читаву праксу. Партерно зређење, мобилијар и вегетација су такође елементи који се ретко користе у структурирању, планирању простора на нивоу детаљне урбанистичке разраде.

Осим ових конкретних закључака и потврда хипотезе, као суштина, апстракт истраживања може се закључити да су **запостављени бројни важни аспекти физичке структуре града**, а често и она сама и да **пракса и теорија урбанизма код нас делују раздвојено**, док је **неповезаност урбане морфологије и архитектонске типологије** генерални проблем струке.

Намеће се закључак да би струка требало у неколико кључних аспеката да промени свој приступ детаљне урбанистичке разраде простора и да успостави чврсте, активне и стимулативне везе овог сегмента са архитектонским пројектовањем и урбанистичком разрадом простора на вишим нивоима, плановима вишег реда. У томе би требало да добију значајну подршку структура које се баве науком и теоријом, чега, чини се, до сада није било довољно и у складу са тим је вера да ће и овај рад бити скроман допринос. И на крају, друштво, законодавац, инвеститор и сваки грађанин би требало да размисле о новој урбаној стратегији, регулативи и схватању струке на начин да економске, политичке и остале потребе ускладе са постулатима, нормативима, богатим прошлим искуством и трајним вредностима урбанизма.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Према мишљењу Комисије, дисертација "Односи и трансформације физичких структура војвођанских насеља у урбанистичким плановима после 2000. године" је добро организована, прецизно написана и прегледно илустрована. Приступ проблематици феномена урбанистичког планирања у Војводини је свеобухватан, а резултати истраживања су детаљно приказани (текстуална анализа, пратећи графички прикази и слике) и тумачени на јасан и систематичан начин, у складу са карактером проблема истраживања и општеприхваћеном праксом истраживане проблематике у области архитектуре и урбанизма. Кроз преглед резултата истраживања јасно је истакнут допринос

истраживања ове докторске дисертације, заокружен закључним разматрањима у оквиру сваког од поглавља и коначним закључцима дисертације који су потврдили полазне хипотезе које се огледају у неповезаности урбане морфологије и архитектонске типологије, запостављеношћу бројних аспеката физичке структуре градова у Војводини, што је најважније раздвојено деловање праксе и науке. у том погледу су у раду и формулисани будући правци истраживања урбане морфологије.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Комисија је закључила да је дисертација написана у складу са образложењем у пријави теме.
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе Дисертација садржи све битне елементе научно-истраживачког рада карактеристичног за докторску дисертацију у области архитектуре и урбанизма.
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Дисертација представља оригиналан научни допринос разјашњењу стања у нашој пракси уређења градова после 2000. године, приступу планирања трансформација будућих физичких структура, односима архитектуре и урбанизма, односно урбане морфологије и архитектонске типологије. Истовремено, резултати рада представљају допринос у усмеравању даљих истраживања у области комплексног процеса урбанистичког планирања градова, како у Војводини, Србији тако и у контексту светске праксе.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Докторска дисертација нема суштинских недостатака.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.

НАВЕСТИ ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Радош Радивојевић, редовни професор
председник комисије

Др Радивоје Динуловић, редовни професор
члан

Др Владан Ђокић, редовни професор
члан

Др Јелена Атанацковић-Јеличић, ванредни професор
члан

Др Милица Костреш, доцент
члан

Др Дарко Реба, ванредни професор
ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.